

Všeobecná deklarácia ľudských práv

Všeobecná deklarácia ľudských práv prijatá a vyhlásená rezolúciou Valného zhromaždenia 217 A (III) z 10. decembra 1948

Preambula

Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete, pretože neuznanie ľudských práv a pohrdanie nimi viedlo k barbarským činom urážajúcim svedomie ľudstva a že vybudovanie sveta, v ktorom ľudia zbavení strachu a núdze budú sa tešiť slobode prejavu a presvedčenia, bolo vyhlásené za najvyšší cieľ ľudstva, pretože je nevyhnutné, aby ľudské práva boli chránené zákonom, ak nemá byť človek donútený uchýľovať sa, keď už všetko ostatné zlyhalo, k odboju proti tyranii a útlaku, pretože je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi, pretože národy Organizácie Spojených národov zdôraznili v Charte znova svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, ako aj v rovnaké práva mužov a žien a rozhodli sa podporovať sociálny pokrok a vytvoriť lepšie životné podmienky vo väčšej slobode, pretože členské štáty sa zaviazali usilovať v spolupráci s Organizáciou Spojených národov o zvýšenie všeobecného uznávania a zachovávania ľudských práv a základných slobôd, pretože rovnaké chápanie týchto práv a slobôd má kľúčový význam pre dôsledné splnenie tohto záväzku Valné zhromaždenie vyhlasuje túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a všetky štáty preto, aby sa každý jednotlivec a každý orgán spoločnosti, majúci túto deklaráciu stále na mysli, snažil vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými vnútroštátnymi aj medzinárodnými opatreniami ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi ľuďom členských štátov samotných, ako aj medzi ľuďom území, ktoré sú pod ich právomocou.

Článok 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní si v dôstojnosti aj v právach. Sú nadaní rozumom a svedomím a majú spolu vychádzať v duchu bratstva.

Článok 2

Každý je nositeľom všetkých práv a slobôd, ktoré zakotvuje táto deklarácia, bez ohľadu na odlišnosti akéhokoľvek druhu, ako sú rasa, farba pleti pohlavie, jazyk, náboženstvo, politické a iné presvedčenie, národný alebo sociálny pôvod, majetok, rodové alebo iné postavenie.

Ďalej sa nesmie robiť nijaký rozdiel na základe politického, právneho alebo medzinárodného postavenia krajiny alebo územia, ku ktorým osoba prináleží, či ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručenské, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 4

Nikoho neslobodno držať v otroctve alebo nevoľníctve, všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

Článok 5

Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 6

Každý má právo, aby bol všade uznávaný jeho právny status.

Článok 7

Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú zákonnú ochranu bez akékoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akékoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu, aj proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Článok 8

Každý má právo na účinnú ochranu príslušnými vnútroštátnymi súdmi proti činom porušujúcim základné práva, ktoré mu priznáva ústava alebo zákon.

Článok 9

Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

Článok 10

Každý má rovnaké právo, aby bol riadne a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

Článok 11

1. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo aby ho považovali za nevinného, kým nie je dokázaná jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom sa mu poskytli všetky záruky nevyhnutné na jeho obhajobu.
2. Nikto nesmie byť uznaný vinným zo spáchania nejakého trestného činu spočívajúceho v konaní alebo opomenutí, ktoré v čase, keď boli spáchané, neboli trestným činom podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva. Nesmie sa uložiť ťažší trest, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

Článok 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

Článok 13

1. Každý má právo slobodného pohybu a voľby bydliska v hraniciach určitého štátu.
2. Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Článok 14

1. Každý má právo vyhľadať si a získať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.
2. Tohto práva sa nemožno dovolávať v prípade stíhania, ktoré je skutočne dôsledkom nepolitických trestných činov alebo konania, ktoré odporuje cieľom a zásadám Organizácie Spojených národov.

Článok 15

1. Každý má právo na štátnu príslušnosť.
2. Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený štátnej príslušnosti ani práva zmeniť svoju štátnu príslušnosť.

Článok 16

1. Muži aj ženy, ktorí dosiahli plnoletosť, majú právo, bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských, uzavrieť manželstvo a založiť si rodinu. Pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania i pri jeho zrušení.
2. Manželstvo môže byť uzatvorené iba na základe slobodného a plného súhlasu nastávajúcich manželov.
3. Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu spoločnosti a štátu.

Článok 17

1. Každý má právo vlastniť majetok tak sám, ako aj spolu s inými.
2. Nikoho neslobodno svojvoľne zbaviť jeho majetku.

Článok 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa aj slobodu zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo súkromne, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

Článok 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu za svoje presvedčenie, a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Článok 20

1. Každému sa zaručuje sloboda pokojného zhromažďovania a združovania.
2. Nikoho neslobodno nútiť, aby sa stal členom nejakého združenia.

Článok 21

1. Každý má právo zúčastňovať sa na správe svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.
2. Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.
3. Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu; táto vôľa má byť vyjadrená pravidelne konanými a riadne vykonávanými voľbami, na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva, tajným hlasovaním alebo iným rovnocenným postupom zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

Článok 22

Každý človek má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a nárok na to, aby národným úsilím aj medzinárodnou súčinnosťou a v súlade s organizáciou a s prostriedkami príslušného štátu sa mu zaručili hospodárske, sociálne a kultúrne práva nevyhnutné pre jeho dôstojnosť a slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Článok 23

1. Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu pred nezamestnanosťou.
2. Každý má bez akejkolvek diskriminácie nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.
3. Každý, kto pracuje, má nárok na spravodlivú a uspokojivú odmenu, ktorá by zabezpečovala jemu samému a jeho rodine živobytie zodpovedajúce ľudskej dôstojnosti a ktorá by sa doplnila, ak by to bolo potrebné, inými prostriedkami sociálneho zabezpečenia.
4. Na ochranu svojich záujmov má každý právo zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

Článok 24

Každý má právo na odpočinok a zotavenie, rozumné vymedzenie pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

Článok 25

1. Každý má právo na takú životnú úroveň, ktorá by mohla zabezpečiť jeho zdravie a blahobyt, aj zdravie a blahobyt jeho rodiny, vrátane potravy, ošatenia, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych služieb; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré nastali okolnosťami nezávislými od jeho vôle.
2. Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či už sú zrodené v manželstve, alebo mimo neho, majú rovnakú sociálnu ochranu.

Článok 26

1. Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie musí byť bezplatné, aspoň v začiatkových a základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné. Technické a odborné vzdelanie má byť všeobecne prístupné a aj vyššie vzdelanie má byť rovnako prístupné pre všetkých podľa schopností.
2. Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má napomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie Spojených národov pre zachovanie mieru.
3. Rodičia majú prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti.

Článok 27

1. Každý má právo slobodne sa zúčastňovať na kultúrnom živote v spoločnosti, užívať plody umenia a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho výtvarných dielach.
2. Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej činnosti.

Článok 28

Každý má právo na to, aby vládol taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom by sa práva a slobody stanovené v tejto deklarácii v plnom rozsahu uskutočňovali.

Článok 29

1. Každý má povinnosť voči spoločnosti, lebo jedine v nej môže voľne a naplno rozvinúť svoju osobnosť.
2. Každý je pri výkone svojich práv a slobôd podrobený len takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon výhradne preto, aby sa zaručilo uznanie a zachovanie práv a slobôd ostatných a aby sa vyhovel požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

Článok 30

Nič v tejto deklarácii nemožno vykladať tak, aby to dávalo ktorémukoľvek štátu, ktorejkoľvek skupine alebo osobe akékoľvek práva vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo niektorej zo slobôd uvedených v tejto deklarácii.